

Pris: 1 mark.

EN NATT I TORPET.

Scen från Finland.

Tredje Scenen.

ERIK. ANNA. TIGGAREN.

Tiggaren.
God qväll godt folk.

Erik.
Guds frid,
Din bön jag vet: ett bröd, ett läger blott.
I natt o broder du ej vilse gått.
(*Räcker honom handen*).

Tiggaren.
Gud signe Er! Er hydda käns mig varm,
Det frusna hjertat börjar åter lefva.
Från gård till gård jag vandrat många år,
När fann jag väl uppå min sorgsna ban
En blick mer öm, ett ord mer kärleksfullt!
Gug signe er! är tiggarns enkla bön.

Erik. (*Till Anna*).
Från stranden ved jag går att hemta, Anna
Vid brasans sken vi skola språka sedan.
Den gamle der har mycket sett och hört,
Han dömmе mig!

Anna.
Välan. Men brödet, säg
Hvar har du det?

Erik.
I konttin*) der vid bordet.
(*Går*).

Anna. (*Sätter fram bröd åt tiggaren*).
Se så, tag plats. Du vandrat länge väl
På nattens stig och hit omsider hamnat.
Till sist du kommer?

Tiggaren. (*Sätter sig*).
Långt ej, moder från
Från granngårdn blott, från Järvälä. En stund
Jag dröjde der. Min vandring började
Från hemmets härd långt bort i Österbotten.
Der är jag barnfödd. Vid Ijos våg,
Fast åldrad re'n, står ännu kvar den koja,
Der moder min invid min vagga sjöng.
Gud vet hvem nu dess tröskel mer beträr —
Mitt barndoms hem, du står väl öde ej
Och lyss hur vinden sjunger saknads sång.
Kanhända vandrarn dock, af färden trött,
När sen och kylig qvällens stund han finner,
Till dig nå'ngång sin sista tillflykt tar.
I spiseln då han tänder veden an,
Jag lemnat der ock, vid sin brasa säll,
Han tackar Gud, som ledde dit hans stig.
Men — qvällen flyr och brasan brinner ner,
Den trötte vandrarn slumrar bort. — Blott kolen
De lefva än! — o Gud — de skola då

*) = matsäck af näfver.

I drömmens verd min kojans öden tälja,
Förbanna mig och — vandrarn vakna skall,
Ej nånsin mer dess sorgsna drömmar söka.

I trasor — nej, hvem bad mig skildra dig
Min långa lefnads bittert sanna saga?
O göm dig der, der du så länge dröjt,
Du krans af törnen kring mitt gamla hjerta.

Anna. (*För sig vid raggan*).

Den gråa locken hjuder vördnad. Fram
Ur pannans moln en skynt af himlen lyser,
Och ögats blick den talar sanning, kärlek.
Du gode gamle! Törnet vissna skall
Engång och se: vid hjertats källa blomstra
En ros så skön, af frid, af kärlek full.
Dock, bortom grafven först, då sagan här,
En sorgens dröm, är slut, — i evigheten.
Jag ville lyssna till hans öden. Ack
Hur sällan ömmar väl för tiggarns lif
Den hårda verd! Af trasan dömmar den
Till hjertat — ve dess stolthets låga dom!

Erik. (*Har under tiggarens tal återvändt och tillredt
brasan. Vid spiseln*).

Se så. Brinn raskt du brasa! Spraka friskt,
Gör stugan varm och lys i natten den.
När nästa gång hit leder tiggarns väg,
Det kunde hända att ej bröd mer fanns,
Vid spiseln då han helst får värma sig.

(*Går fram*).

Den gamle tystnat. Ack i minnets verd
Han tänker hän måhända till de dagar,
Då denna stam, hvars gren han brutit nu
Till tiggarnstaf, var lika lång som han.

(*Klappar tiggaren på axeln*).

Förlåt mig broder om din frid jag stör,
Jag ville lyssna till din lefnadssaga.
Förtälj den här för tvenne varma hjertan,
För Anna och för mig!

Tiggaren.

Välän. Ej lång
Historien är. Dess slut jag känner ej.
Dock underbart, vid lifvets aftonväckt
De svinna hän, förskingras dessa skuggor,
Som skynt dess dag och bortom molnen ler
En länge döld, en saknad barndoms himmel.

Anna.

Den bådard morgon, ljus, försoning, frid.

Tiggaren.

Jag tviflar ej. Den är en hägring ej
Som svekfullt tjugande min graf beler.

Ej yngling än' jag jorden gömma såg
Min moders stoft. Jag egde tårar än'
Att gråta då och barnahjertat gret.
Som man min fader till sin graf jag bar,
Så tung var kistan — vägen tycktes lång —

IV b1
Kapsel

En natt i Torpet.

Scen från Finland.

(G. W. Antell)

HELSINGFORS,

Finska Litteratur-sällskapets tryckeri,

1868.

Fjärde i den 49

Företedt: *L. Heimbürger.*

Personerna:

- Erik, ung bonde.
- Anna, hans hustru.
- Paavo, inhysesshjon.
- En figgare.

Scenen är i en fattig finsk bondstuga vid Saimen. Några bänkar och bord utgöra möblering. På väggarne fisk- och körredskap m. m. Till venster fram på scenen en vagga, vid hvilken Anna knäböjer. Paavo ligger insomnad på en bänk. Half skymning.

Första Scenen.

ANNA och PAAVO.

Anna vid vaggan. Paavo ligger insomnad på en bänk.

Anna.

Godnatt mitt barn! Godnatt! Sof sött, sof länge!
Så tyst är qvällen, ingen stör din ro.
Ej tjuter stormen mer derut' på fjärden,
Och vild slår vågen ej mot hemmets strand.
De gått till hvila. Samme Gud, som sände
Med sömnens vallmo Engeln till din bädd,
Har bedt dem tystna, att ej väcka dig.
O sof! Och fjerran skall den hemska plågan
Omsider fly och smärtans bleka tår
Skall gå att dö invid sin döda källa.

(Kort paus. Anna går fram till Paavos läger).

Hör Paavo, hör! Vak opp! Till herrgåln skynda,
För'n nattens skuggor mörkna mer och mer,
Och säg åt fogden, att i morgon åter,
När arbetsklockan kallar folket ut,
Är Anna der att ej sin plikt förgäta.
Du tror ej Paavo? Ack, jag ser, du tviflar
På hoppets stjerna som i qvällen ler,
Om nattens dröm den ens skall öfverleva.
Men se: du såg ej hur i qväll sjönk solen
Så kärleksfull der bortom hemmets fjäll,

Den log så vänligt, när med den jag sände
 Min bön till Himlen. Ack, ej nån'sin förr
 Den mera trofast till mitt hjerta talat.
 Skall jag ej hoppas! Moder, sälla moder
 Gråt glädjens tår, din Gud ju hört din bön!
 I plågans natt ditt barn ej mera klagar,
 Han slumrar leende i hvilans ro.
 Och se: när natten i sin graf går neder
 Och morgonrodnadn bådard nyfödd dag,
 Och ur sin dröm, sin ljufva dröm han vaknar,
 O moder, gläds, ty ej att dö han söker
 Din barm ånyo, nej, att lefva, le!
 Nå Paavo säg, du tviflar väl ej mer?

Paavo. *(Som vaknat och med twifvel i blick och åtbörder
 lyssnat till Anna).*

Hör moder! Nyss, för'n du min hvila störde,
 Mig gafs en dröm, skall jag förtälja den?
 Jag såg ett land med tusen skär och sjöar,
 Med höga berg och väna dalars frid.
 Ur dalens fann så mången källa qvällde,
 Vid källans rand så mången blomma log
 Och fogeln sjöng för dyra fosterjorden
 Sin kärlekssång. Det var en ljuflig dröm.
 Ju mer jag såg, dess mera skön blef taflan:
 Vid fjällets fot, ur skogens djup, på strand
 Sig reste tjäll vid tjäll: ej öde bygder:
 Det var ett land af menniskor bebodt.
 Så hög stod säden på den lilla tegen
 Vid odlarns koja, skördens tid var när;
 I sommarns sköna, rika blommor smyckadt

Mig drömmen tedde detta sälla land.
 Det var en qväll, o moder, skön som denna.
 Från stranden ensam näktergalen sjöng,
 Som skalden sjunger för sin väna brud,
 Sitt lof till qvällen. Lifvet, menskan sof.
 En dröm var allt, en dröm, så skön, så ljuf,
 Af ingen störd, af fridens engel gjuten,
 En dröm, den oskuld, den blott kärlek drömmar.
 Men qvällen led och natten kom och flydde;
 Vid österns rand re'n syntes dagen gry
 Och hanen gol och lifvet väcktes åter.
 Sin morgonbön arbetarn bad och trädde
 Ur hemmets sköt till dagens värf på nytt.
 O moder, såg du någongång den klara,
 Den blåa himlen af ett moln förmörkas,
 O såg du källans spegellugna våg
 Af stormen upprörd? Ack, hur leende
 Med glädjens blick arbetarn gick att skörda
 Den mogna säden, tusen mödors lön.
 Men se: ej långt han hann från kojans trappa
 Och pannans höga, klara himmel snart
 Blef molnens hem, i ögat brann ej mer
 Dess fordna eld, der lyste fram en tår.
 Den låg der frusen säden uppå tegen!
 Så rik helt nyss i hoppets ljufva verld
 Så säll, så lycklig, stod han nu vid grafven
 Af allt, så arm, så fattig, utan bröd.
 Den gäckad blifvit denna dröm han drömde
 Af hoppet närd, för höstens stormar ej
 För vinters köld, dess frusna, kalla drifvor
 Lj slocknad, dödad — gäckad nu också!

O hårda öde, tunga lott att svikas
 Af allt och dock i hoppet till sin Gud
 Arbeta, tråla, lida, allt försaka!
 I hemmets sköt han egde barn och maka
 Hans kärlek, sällhet. Moder —

Anna.

Tyst! För väl

På förhand re'n din dröm jag kunnat ana.
 Säg Paavo: tröttnar du ej snart att qvåda
 Den sorgsna visan? Dock den arme gerna
 För andra täljer om sin lefnads dröm.
 Ditt hem, din kärlek? Ack, ett annat hem
 Och Annas kärlek har dig unnats ju.
 Din maka slumrar i sin tysta graf
 I ro, i frid, vid sina barns sida,
 O låt dem sofva, lef och älska du.
 Räck mig din hand och torka tåren Paavo!
 Jag kunde gråta äfven jag med dig,
 Men ack jag tror ej, kan ej tro att stjernan,
 Af molnet gömd, för evigt döljes der,
 O nej, engång när molnet flyr, hon åter
 Af kärlek full mot jorden blickar ner,
 Och länge gäckad sannas drömmen då.
 Vi få ej klaga. Skynda Paavo, skynda!
 Re'n sen är qvällen, långt till herrgård'n är.
 Och säg att Anna kommer dit i morgon.

Paavo.

Vålan. I qväll jag hinner hem ej mer,
 Och hellre Anna än i morgon re'n

Du går med barnet att ditt arbet börja,
 Dröj hellre kvar. Var lugn: jag är ju der.
 Vi träffas snart, till dess farväl.

(Går).

Anna.

Farväl,

Haf tack du gode gamle, tack! Tro ej
 Att Annas hjerta för din sorg är kallt.
 O nej en vän, en verklig vän hon är,
 Som alltför väl ditt bittra öde fattar,
 Hvars enda fel, om det ett felsteg är,
 Är att hon velat lära dig att glömma.

(Går till vaggan).

Hvad Erik dröjer. Redan tvänne dagar
 Han varit borta. Stackars Erik du!
 Af nöden tvungen har du gått till staden
 Att der förtjena hvad din teg ej gaf,
 Men nästa gång skall du ej ensam vandra,
 Ditt barn på armen tar din maka då:
 Det känns så tungt, då kraften än ej dött,
 Om ock förvärfvadt af en makes arbet,
 Det bröd man sjelf ej med sin arm förtjent.

(Slumrar in vid vaggan).

Andra Scenen.

ANNA. ERIK.

Erik.

Hvad — det är tyst som uti gravvens sköt;
 Ej ord, ej-ljud, ej ens den lilles klagan?
 God afton Anna! (går ner åt scen) Nej, hon hör mig ej:

Hon sofver re'n! (*vid vaggan*) Haf tack, o Gud, min kärlek,
 Du nåndes dock ej taga den från mig.
 Se hur mitt barn der i drömmen ler,
 Han gråter mer ej. Sömnens väna engel
 Har torkat tåren från hans kind. Så lycklig
 Han slumrar nu, och se: hans stackars mor
 Som länge vakat vid sin älsklings sida,
 Den milde engeln kom till henne med.
 O Anna, Anna! Mycket har du lidit!
 Ren från din kind har rosen fallit af.
 För dessa tårar ur ditt moders hjerta,
 Som runnit ner invid ditt barns bädd,
 Den brutits har, och liten lilja blek
 Den gråter nu på fordna rosens graf.
 På flera dar du ej en bit förtärt:
 När bort jag gick var brödet slut här hemma.
 Om än jag dröjt kanske försent jag kommit.
 Du slumrar nu. Skall jag dig väcka? — Nej
 I min tur nu jag vaka vill för dig.

(*Sätter sig på en bänk. — Kort paus.*)

Ack när man tänker nu dock på vårt land,
 Uppå den nöd som fosterlandet tärer,
 Dess folk, hur fattigt, armadt det dock är,
 Nog är det tungt, nog är det hårdt ändå.
 Hur mången gård, förr ej så länge rik,
 Hem, blott för välstånd, trefnad, lycka,
 Och hvilkens framtid knappast tänktes mörk,
 Är nu ej blifven endast sorgers bo!
 Hur mången moder såg jag ej på vägen
 Med barn, späda, små, en mängd ikring,
 Som lemnat hemmet, der re'n allt var slut,

Att fjerran borta tigga lifvets bröd.
 O man kan skåda kallt till månget drag
 Af lifvets sorg, kan gå förbi detsamma
 Med liknöjdhetens, hårda hjertats köld;
 Men då man ser en sådan scen som dessa
 Ej sällan funna nu uti vårt land,
 Då är ej under om man rörs deraf,
 Om äfven kölden uti tårar byts.
 Och om ej då hvar gång bort till min kärlek,
 Till armodet här i min egen koja
 Min tanke jagat, nog — nog skulle då
 Jag gett de arme allt, hvad jag förtjenat,
 Men ack, jag kunde — kunde det ju ej.
 Här måste omsorgen för eget väl
 Dock öfver pligten mot ens likar segra,
 Här måste tanken uppå egen nöd
 Gå kallt förbi, så varmt ock hjertat var.

— — — — —
 Det börjar gäckas finnens framtids hopp —
 Hvarannan gård är öde re'n och bonden
 Har snart ej bark ens ur sin egen skog.
 Och hvems är felet? Jo, gå fråga honom,
 Som hvilar sorglös i sin mjuka bädd
 Och njuter frukten af ett bättre öde.
 Lyss till den dom han öfver folket faller:
 „Ett folk, som sjelft beredt sin undergång,
 Hvars tankes flygt ej hinner morgondagen,
 Som dödt för allt, hvars vinning armen kräfver,
 I sysslöshet sofver bort sin tid,
 Ett sådant folk må gerna svälta, dö.“
 Dock En det ges som så ej dömmes: Gud

Jag menar dig, som lefver öfverallt,
 Som aldrig glömt den finska bondens koja.
 Du vet hans lif. När solen går opp han re'n
 Sitt läger flyr och långt på senan qväll
 Hans arbet går. Om sommarn sköter han
 Sin plog, sitt nät och lemnar förr ej dem,
 Än vinterkölden sina drifvor breder.
 Då tröskas säden som hans teg har gifvit;
 Ej sysslolös han lefver fram sin dag.
 Att hemta veden ofta långt från skogen
 Tar mycken tid, sin lad'gård sköter han,
 Sitt nät han knyter, ved till pertor spritar:
 Bland tusen sysslor så hans dagar fly.
 Och om nå'ngång vid qvällens perta se'n
 En stund förgår, då han för barn och maka
 Förtäljer gladt hvad han af sägnen hört,
 Om fädrens lif ur någon bok har hemtat,
 Om hans i minnets och i hoppets verld
 I hemmets sköt sin korta qväll fördrifver,
 Hvem kan förmena honom denna fröjd,
 Hvem har väl hjerta? Ack, stig någongång
 Du rike man sjelf ner till bondens koja
 Och se hans lif och döm med kärlek se'n.
 Det är så lätt att fälla andras dom,
 Det vore tungt dock deras öde bära.

Anna. (*Vaknar och varseblir Erik*).
 God afton Erik!

Erik. (*Går till vaggan*).
 Anna! Frid med dig.

När hem jag lände för en stund du sof,
 Då bad jag Gud att lång din hvila blef
 Jag sjelf den stört, förlåt mig —

Anna.

Erik, nej

Ej du, den dröm jag hade nyss, mig väckt.
 Jag tyckte Gud re'n hört min bön, mitt barn
 Mig återgafs och allt, allt var som förr
 I hemmet här. Men se: då kom till mig
 Den hemske mannen döden och han sade:
 „Kom, moder, kom — kom till ett annat land,
 Du lidit nog. Der väntar dig blott frid.“
 Då tyckte jag att barnet gret och vaknade.
 Men ack, han sofver ju ännu den lille,
 Sjelf liten engel kanske drömmer han
 Om sina väumer englarne deroppe.

Erik.

Ack alltid samma ömma moder, Anna!
 Den bästa engeln är vid Gud dock du.
 Der bort i staden vid mitt arbet ofta,
 När tanken hem till barn och maka bar
 Jag glömde allt vid er, min syssla med.
 Så mången stund förlorad gått, om ej
 Med sjufald kraft min arm på nytt arbetat:
 Ur hjertats verld mig nyfödd styrka gafs.
 Men Anna — tåren i ditt öga — väl
 Jag den förstår, så djup dess källa är —
 Sof än' en stund! Jag sjunger dig till sömns.

Anna.

Nej Erik. Kom och sätt dig ner hos mig,
Förtälj mig först hvad på din färd du sett,
I staden hört, så mycket visst —

Erik.

O bed

Mig Anna allt, blott detta ej. Säg minns
Du än' den morgon då på kyrk'gårdn du
Såg kastas opp din egen moders graf?
För länge ej vid samma moders barm
Dig unnadts rikt hvad lifvet högst dock ger
Den rensta kärlek. Allt du egde der.
Din barndoms tid förflöt så sorgfri bort
I hennes hägn; uti ditt hjerta hon
Den sköna drömmen om en framtid tände.
Och nu du stod — vid hvems — vid hennes graf.
Hvad såg du då igenom ögats tår?
Jag vet det nog, ty äfven jag har sett,
Hur för hvar dag allt mera djup en graf
Ur jorden bryts, som gömma skall också
En moder —

Anna. (*Lennar vaggan*).

Hvad? Och denna moder är —

Erik.

Mitt fosterland.

Anna.

Och Erik, det är du

Som talar så? Är detta allt du lärt?
Ditt språk är munnens, gifve Gud ej hjertats.
Nej Erik, så du aldrig tänkt. För ren,
För sann, för ädel du en kärlek hyst
För detta land, att i ditt hjertas vår
En tanke födts, som mördar, dödar allt.
En ädel kärlek har ej lärt att klaga.
I pröfningens och sorgens bittra tid,
Den handlar och engång den segrar.

Erik.

Så tänkte äfven jag engång. Nu mer
Jag börjat tvifla uppå segrarns lön.
I nio år förgäfves ur min teg
Mitt bröd jag sökt. I nio vintrars tid
På sommarns skörd uti mitt hopp jag lefvat.
Hur har det gått? Du vet det Anna, du.
Som rikmans son jag äktat dig. — Hur säll
Vår framtid då jag i mitt hjerta drömde!
Nu är jag fattig, brödlös, hemlös snart.
O tro ej —

Anna.

Erik, någon rör vid dörren.

Stig in, stig in?

(*Går åter till vaggan*).